

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. De Cardinalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

na Augustinus Hieronymo maior est, quamuis aliis multis nominibus Augustinus Hieronymo minor sit.

VNDECIMA obiectio; Presbyteri succedunt Apostolis non minùs quàm Episcopi, vt patet ex Clemente lib. 2. constit. cap. 32. & Ignatio in epistola ad Smyrneses: Non igitur sunt Presbyteri Episcopis inferiores.

RESPONDEO, Episcopos & Presbyteros variis modis à Patribus comparari, sed semper seruata proportione, & distinctione. Aliquando dicunt Episcopum tenere locum Dei, Presbyterum locum Christi, Diaconum locum Apostolorum. Ita Clemens lib. 2. constit. cap. 30. & Ignatius in epistola ad Trallianos. Aliquando Episcopo dant locum Christi, Presbyteris locum Apostolorum, Diaconis locum Discipulorum LXXII. Ita Clemens loco citato lib. 2. cap. 32. & Ignatius ad Smyrneses. Aliquando Episcopis dant locum Apostolorum, Presbyteris locum LXXII. discipulorum, vt Patres suprâ citati.

DVODECIMA obiectio; Christus Presbyteros ordinauit in cœna, vt Catholici omnes docent: at Episcopos nusquam legitur ordinasse: Non igitur Episcopatus iure diuino est introductus. **RESPONDEO**, à Christo B. Petrum ordinatum fuisse Episcopum, à B. Petro Iacobum & Ioannem, ab his tribus ceteros Apostolos, vt in lib. 1. de summo Pontifice supra ostendimus.

CAPVT XVI.

De Cardinalibus.

DE Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ pauca quedam addenda sunt, vt Ioanni Caluino etiam de hoc ordine Clericorum breuiter respondeamus. Dicemus autem **PRIMO**, de antiquitate, & significatione nominis Cardinalium. **SECUNDO**, de antiquitate, & varietate officij Cardinalium. **TERTIO**, de comparatione Cardinalium cum Episcopis: Hæc enim tria Caluinus attingit lib. 4. Instit. cap. 7. §. 30.

Si quis autem plura cognoscere velit, legat ex Theologis Aluarum Pelagium lib. 2. de planctu Ecclesiæ, art. 16. Augustinum

stinum Triumphum in summa de potestate Ecclesiæ, q. 102. Thomam VValdensem lib. 2. doctrinalis fidei, art. 3. cap. 54. Ioannem de Turrecremata lib. 1. summæ de Ecclesia, cap. 81. 82. 83. & 84. S. Antoninum in summa Theologica, 3. parte, tit. 21. Ioannem Antonium Delphinum lib. 2. de Ecclesia. **EX CANONISTIS**, Andream Barbatium in tractat. de præstantia Cardinalium ad Bessarionem, Martinum Laudensem in tractat. de Cardinalibus, Dominicum Iacobatium li. 1. de Conciliis, art. 12. & Ioannem Hieronymum Albanum in libro de Cardinalibus. **EX HISTORICIS**, Onuphriū Panuinum in libello de Episcopatibus, Titulis, & Diaconiis Cardinalium.

Ut igitur à PRIMO incipiamus, Calvinus loco notato, ante Gregorij tempora dicit se non legisse nomen Cardinalium: At in Concilio Romano sub Syluestro canon. 6. legimus septem fuisse Diaconos Cardinales in Romana Ecclesia; præcessit autem Sylvester Gregorium annis ferè trecentis; neque tamen tunc primùm cœpit hoc nomen; non enim Concilium illud instituit Cardinales, sed solùm iussit ut præter Cardinales Diaconos Romanæ Ecclesiæ, essent etiam duo Diaconi ad examen Patæciarum.

Porro nomen CARDINALIS idem ferè significare videtur quod Principalis, siue is à quo alij pendent, ut à cardine ostia dependere solent: Hinc enim & virtutes Cardinales, & venti Cardinales, & puncta cœli Cardinalia dici solent. & Augustinus lib. 1. de Baptismo, cap. 6. Primarios Donatistas, Cardinales Donatistas appellavit. Cur autem Electores Pontificis Cardinales dicantur, nō omnes explicant eodem modo.

CALVINVS loco notato docet, hoc nomen tempore S. Gregorij proprium fuisse Episcoporum, proinde non rectè nunc tribui Presbyteris & Diaconis, aut solis Episcopis Romanæ Curie: Hic titulus, inquit, Gregorij ætate in solos Episcopos competebat; nam quoties meminit Cardinalium, non Romana Ecclesia, sed aliis quibuslibet eos attribuit, & in summa nihil aliud sit sacerdos Cardinalis, quàm Episcopus. Hæc ille. At Calvinus in exploratum errorem incidit nam S. Gregorius lib. 5. epist. 11. ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum meminit Diaconorum Cardinalium. & lib. 11. epist. 34.

ad Ioannem Episcopum Syracusanum meminit Presbyterorum Cardinalium. & Ioannes Diaconus lib. 3. vitæ S. Gregorij, cap. 7. enumerat Episcopos, quos S. Gregorius ex Presbyteris Cardinalibus fecerat: Non igitur verum est, idem esse apud Gregorium, Episcopum & Cardinalem.

LEO IX. Pont. Max. in epistola ad Michaëlem, cap. 32. dicit, Clericos Romanæ Ecclesiæ Cardinales vocari, quod summo Pontifici proximè adhæreant, qui est veluti cardo totius Ecclesiæ. Nam vt in Cardine ostium vertitur, & regitur, ac sustentatur, sic etiam à summi Pontificis providentia, & firmitate tota Ecclesia pendet. Hæc verò explicatio rectè docet, cur Cardinales Romanæ Ecclesiæ dicantur præ ceteris, & per Antonomasiam Cardinales, at non explicat cur simpliciter dicantur Cardinales, cum constet etiam alibi esse, & fuisse qui dicerentur Cardinales, vt patet ex Gregorio, locis citatis, lib. 5. epist. II. & lib. II. epist. 34. & ex Concilio Meldensi can. 54.

ONUPHRIUS in libro de Cardinalium titulis existimat, Presbyteros & Diaconos Cardinales dictos esse eos, qui præerant aliis Presbyteris vel Diaconis eiusdem Ecclesiæ, quali principales Presbyteri, vel Diaconi in illa Ecclesia, erant enim plures Presbyteri in eadem Ecclesia, sed Præses tantum dicebatur Cardinalis.

Hæc Onuphrij explicatio non videtur vera; nam in eodem titulo plures erant aliquando Cardinales, vt patet ex Synodo S. Gregorij, quæ habetur lib. 4. regist. cap. 88. vbi ponuntur subscriptiones Presbyterorum Cardinalium, & inter eas tres inueniuntur tituli S. Balbinæ, duo S. Damasi, duo S. Syluestri, duo sanctorum Apostolorum: Non igitur is tantum Cardinalis dicebatur, qui præerat titulo. PRÆTEREA, tempore S. Syluestri, septem tantum Romæ erant Diaconi Cardinales; nam adhuc recens erat eo tempore Canon XIV. Concilij Neocæsariensis, vbi definitur, in qualibet ciuitate, quamuis magna, septem tantum debere esse Diaconos, & tamen illi omnes Romæ dicebantur Cardinales, vt patet ex Concilio Romano sub Syluestro can. 6. Non igitur Diaconus Cardinalis erat, qui præerat aliis Diaconis eiusdem Ecclesiæ. ADDE postremò, quod iuxta hanc Onuphrij explanationem, nulla ratio reddi posset, cur dicerentur quidam Episcopi

scopi Cardinales; non enim dici possunt Episcopi Cardinales, quod præsent alius Episcopis suæ diocesis, sicut Presbyter Cardinalis, quod præsent Presbyteris sui tituli; nam non sunt in vna diocesi plures Episcopi.

Existimo igitur nomen Cardinalis primò impositum esse loco, & à loco deriuatum ad personas: Dicebantur enim tituli Cardinales, quædam Ecclesiæ principales, vbi Baptisma conferebatur; & dicebantur Ecclesiæ vel tituli Cardinales, ad differentiam aliorum locorum sacrorum minus principalium; Inde autem Presbyter, qui eam Ecclesiam regebat, dicebatur Presbyter Cardinalis. Pari ratione Diaconia Cardinales erant loca quædam principalia in vrbe distincta iuxta numerum regionum, & qui in eis residebant Diaconi, dicebantur Cardinales Diaconi, ab Ecclesia videlicet Cardinali, quam tenebant. Sic etiam postmodum dicti sunt Episcopatus Cardinales, & inde Episcopi Cardinales sex illi, qui ad eligendum Pontificem conueniebant, & eidem Pontifici à consiliis erant præter cæteros orbis Christiani Episcopos.

Quod autem à loco cœperit hoc nomen, cognosci potest ex Concilio Meldensi can. 54. vbi sic legimus, vt titulos Cardinales in vrbibus, vel suburbiis constitutos Episcopus canonicè ordinet, & disponat. Item ex Ioanne Diacono in vita S. Gregorij li. 3. cap. 11. vbi sic ait: *Cardinales Violenter in Paracis ordinatos forensibus, in pristinum Cardinem Gregorius reuocabat.* Vbi Cardinem vocat Cardinalem titulum siue Ecclesiam. Ac de nomine quidem hætenus. Si quis autem velit cognoscere nomina, & numerum titulorum, Diaconiarum, & Episcopatum Cardinalium, Onuphrium consulat in libro de Cardinalibus.

Iam de officio, & officij antiquitate breuiter dicamus. Tria sunt officia Cardinalium: Primum est commune cum Episcopis, Presbyteris & Diaconis ceteris; omnes enim Cardinales, aut Episcopale, aut Presbyterale, aut Diaconale officium habent: Alterum officium est, summum Pontificè eligendi: Postremum eidem Pontifici perpetuò assistere, eumq; in regenda vniuersa Ecclesia consilio, & industria adiuuare. Ex his officiis primùm negari nō potest, quin sit antiquissimum. Neq; id negat Caluinus, quin potius hoc solum agnoscat; sic enim scribit loco citato lib. 4. ca. 7. §. 30. *Et sanè nihil*

officij tunc habebant, nisi & in doctrina, & Sacramentorum
administratione Episcopo adessent ac subessent. Hæc ille.

At CALVINVS secum pugnare mihi videtur; nam eodem
lib. 4. Instit. cap. 4. §. 2. docet, antiquissimis temporibus eum
fuisse vsum in Ecclesia, vt Presbyteri eligerent Episcopum, &
cum illo ita Ecclesiam communi consilio regerent, vt nihil
plus Episcopus haberet in cœtu Presbyterorum, quàm Con-
sul in senatu: Presbyteri, inquit, ex suo numero unum elige-
bant, cui specialiter dabant titulum Episcopi. Et infra: Quæ
partes habet Consul in senatu, eas habet Episcopus in Presby-
terorum cœtu. Hæc ille. Quod si verum est, certè sequitur,
quod nunc Romæ Cardinales faciunt, dum Episcopum ex
suo numero eligunt, aut tanquam senatores quidam Eccle-
siastici cum eo Ecclesiam regunt, antiquissimum sit, ac pro-
inde omnia tria officia sint antiquissima.

Est autem hoc loco obseruandum; Omnia quidem tria
Cardinalium officia esse antiquissima, & ab ipso tempore Ap-
postolorum inchoata, sed tamen non esse æquè antiquum,
vt soli Cardinales duobus officiis posterioribus fungantur:
Nam à tempore Apostolorum per multos annos, immò etiam
per aliquot secula, quia pauci erant Presbyteri, & Diaconi,
omnes simul ad electionem Episcopi, & ad Concilia vocaban-
tur, neq; erat opus tunc distinguere à Cardinalibus nò Car-
dinales, sicut etiam in aliis Ecclesiis non distinguebantur
Canonici à non Canonici. Quare Cyprianus cum aliquo-
ties scribat ad Romanum Clerum, non scribit ad solos Car-
dinales, sed ad omnes Presbyteros & Diaconos Romanæ Ec-
clesiæ. & similiter illi cum Cypriano respondent, Presbyteri
& Diaconi omnes respondent. Vide lib. 2. epistola 7. & lib. 3.
epist. 5. & 21.

Deinde autem cum creuisset multitudo Cleri, vocaban-
tur quidem omnes ad electionem faciendam, sed nò omnes
ad Concilia vocabantur, sed aliqui principales, qui Romæ
& aliis quibusdam in locis Cardinales dicebantur. Id constat
ex Synodo Gregorij lib. 4. registri, cap. 88. Nam solum Con-
cilio interfuerunt ex Presbyteris XXXIV. & ij Titulares om-
nes, id est Cardinales. certum autem est, tunc Romæ fuisse
multò plures Presbyteros, quàm XXXIV. Nam si tempore
S. Cornelij circa annum Domini CC.L. in medio persecu-
tionum

tionum, regnantibus idololatriis, tamen erant Romæ XLVI. Presbyteri, vt ex epistola eiusdem Cornelij refert Eusebius lib. 6. hist. cap. 33. certè multò plures erant tempore S. Gregorij, circa annum Domini DC. quando nullus in vrbe erat Paganus. Denique, postremis quingentis annis neque ad Concilia, neque ad electionem admissi sunt omnes Clerici, quod nimis multi essent, sed soli Cardinales, vt supra ostendimus, cum de vocatione Ministrorum ageremus.

Quantum ad TERTIVM, de comparatione Cardinalium cum Episcopis, fusè tractant supra citati auctores, sed in hoc tamen ferè omnes conueniunt, quòd si consideremus ordinis potestatem, maior sit Episcopus Presbytero, vel Diacono Cardinali. Nam Episcopus ordinat Presbyteros, confirmat baptizatos, aliq; id genus facit, quæ Cardinales Presbyteri, vel Diaconi facere non possunt. Quæ etiam ratione summus Pontifex Episcopum se vocat non Cardinalem, & Episcopos omnes appellat venerabiles fratres, Cardinales autem dilectos filios, quomodo vocat etiam Laicos.

Pari ratione si consideremus iurisdictionem in propriam Ecclesiam, id est, Episcopi in suam Diocesim, & Cardinalis in suum titulum, aut Diaconiam, maior est Episcopus Cardinali Presbytero, vel Diacono: Nam in primis maior est ordinariè Diocesis Episcopi, quàm titulus Cardinalis, ac præterea Episcopus in sua Diocesi amplissimam habet iurisdictionem tanquam proprius & ordinarius Pastor, ferendi leges, dispensandi, puniendi, indulgendi, &c. At Cardinalis Presbyter & Diaconus, cum in suo titulo sit veluti Parochus Episcopo subiectus, nihil potest, nisi quantum Episcopus ei permiserit.

At si consideremus regimen Ecclesiæ vniuersalis, maior est Cardinalis Presbyter, vel Diaconus Episcopo non Cardinali. Nam Episcopi simplices nunquam ad regimen vniuersalis Ecclesiæ, nisi rarissimè, id est, cum ad generale Concilium conuocantur. At Cardinales ferè quotidie præstò sunt Pontifici, neque vllum negotium maioris momenti sine eorum consilio peragitur. Et quia hinc fit, vt Episcopi à Cardinalibus, vt summi Pontificis cooperatores, iudicentur, creentur, deponantur, non autem contra Cardinales ab Episcopis; propterea absolutè Cardinalis Episcopum

pum non Cardinalem præcedit, atq; hanc rationem ut præcipuam affert etiam Eugenius Pontifex IV. in epistola ad Archiepiscopum Cantuariensem, quæ exstat apud Dominicum Iacobatum lib. 1. de Conciliis, art. 12. & ante Eugenium S. BERNARDVS lib. 4. de consideratione, de Cardinalibus loquens: *Veniamus, inquit, ad collaterales, & coadiutores tuos, hi seduli tui, hi intimi tui.* Et infra: *An non eligendi de toto orbe, orbem iudicaturi?* Et in epist. 188. ad Cardinales scripta: *Nulli dubium, inquit, quin ad vos specialiter spectet tollere scandala de regno Dei, surgentes succidere spinas, sedare querelas.* Et infra: *Agite pro loco quem tenetis, pro dignitate quam polletis, pro potestate quam accepistis, &c.* vbi apertissime agnoscit S. Bernardus maiorem in Cardinalibus, quam in Episcopis potestatem.

Sed occurrit Calvinus loco notato, lib. 4. ca. 7. §. 30. & obiicit tria testimonia: *Video, inquit Calvinus, fuisse tunc Episcopis minores, quos nunc longè antecellunt.* Notum est illud Augustini epist. 19. ad Hieronymum, *quanquam secundum honorum vocabula, quæ iam Ecclesia usus obtinuit, Episcopatum Presbyterio maior sit, tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est.* Hic certè Romana Ecclesia Presbyterum ab aliis minimè discernit, sed omnes ex æquo postponit Episcopis: idq; eousq; fuit obseruatū, ut in Concilio Carthaginensi, cum duo adessent Legati Romana sedis, unus Episcopus, secundus Presbyter, hic in ultimum locum reiectus fuerit. Verum non nimis vetera prosequamur, exstat Concilium sub Gregorio habitum Romæ, in quo Presbyteri ultimo loco sedent, & secorsum subscribunt, Diaconi locum nullum in subscriptione habent. Hæc ille.

Sed Augustini testimonium ad rem non facit; non enim negamus Episcopatum Presbyterio maiorem esse, sed dicimus, Presbyterum Cardinalem Episcopo nõ Cardinali esse maiorem, non quòd Presbyter sit maior Episcopo, sed quòd Cardinalis maior sit non Cardinali. Nam alioqui Episcopus Cardinalis Presbyterum Cardinalem, & Presbyter Cardinalis Diaconum Cardinalem semper præcedit.

At, inquit Calvinus, *Augustinus non quemvis Presbyterum, sed Hieronymum Presbyterum Romana Ecclesia Episcopo postponit.*

RESPONDEO, S. Hieronymum non Romanæ Ecclesiæ, sed Antiochenæ Presbyterum fuisse; id enim ipse testatur in epistola 61. ad Pammachium, de erroribus Ioannis Hierosolymæ Episcopi; neque repugnat quod ipse aliquando Romæ fuerit, & Damasum Pontificem inuenerit in epistolis scribendis, ut ipse testatur in epist. ad Ageruchiam, de Monogamia. Nam etsi Romæ fuerit, non tamen habuit Romæ titulum aliquem proprium, siue Ecclesiam regendam, ut Cardinales habent; quocirca cum iam ex Roma rediisset, & in Syria degeret, quando scripsit epistolam ad Pammachium aduersus Ioannem Hierosolymitanum, non tamen ait, se Romanum, sed Antiochenum Presbyterum fuisse. Et sanè, si potuisset verè dicere, se Romanæ Ecclesiæ Presbyterum Cardinalem esse, vel fuisse, libenter dixisset. Cupiebat enim Ioanni Episcopo Hierosolymæ demonstrare, se Presbyterum fuisse maioris cuiusdam Ecclesiæ, quàm Hierosolymitana esset; & proinde se non reliquisse suam Ecclesiam, ut in Ecclesia Hierosolymitana aliquid quæreret: *Ob id, inquit, & ego Antiochiam, & ille Constantinopolim, Vrbes celeberrimas, deseruimus, non ut te in populis predicantem laudaremus, sed ut in agris & in solitudine adolescentiæ peccata deflentes, Christi in nos misericordiam deslecteremus.* Hæc ille. Cum igitur constet, semper Romanam Ecclesiam Antiochenæ prælatam fuisse, certè S. Hieronymus libenter dixisset, si id verè dicere potuisset, ob id & ego Romam, & ille Constantinopolim, &c.

Neque etiam testimonium Concilij VI. Carthaginensis valde est ad rem. Nam etsi in eo Concilio Presbyter Romanus sederit. post Episcopos, tamen in Concilio Nicæno, in Ephesino, in Chalcedonensi, in VI. VII. & VIII. Synodo generali, Romani Presbyteri sederunt ante Episcopos; sed quanquam hæc ita se habent, fateor tamen, olim Episcopos quoscunque prælatos fuisse Cardinalibus non Episcopis, immò etiam Cardinalatum gradum fuisse ad Episcopatum, ut Onuphrius rectè docet in libro de Cardinalibus, & apertissimè colligitur ex lib. I. cap. 7. vitæ S. Gregorij. Postea tamen mutatus est ordo, & ccepti sunt Cardinales Episcopis anteponi, & Episcopatus gradus esse ad Cardinalatûs; cuius mutationis duplex ratio assignari potest. VNA, quod ad

solos Cardinales deuoluta sit electio summi Pontificis; Nam quo tempore Pontifices eligebant Imperatores, vel Clerus & populus, non est mirum, si non tanti fierent Cardinales. At posteaquam cœperunt soli ipsi eligere, & etiam soli ipsi, vt plurimum, eligi, non sine causa cœpit dignitas Cardinalitia pluris fieri, quàm antea.

ALTERA causa est, quòd soli Cardinales cœperint adesse summo Pontifici in consiliis; Nam antea Cardinales neq; soli, neq; primarij Consiliarij Pontificis erant. siquidem primis sexcentis, vel octingentis annis, summi Pōtifices ad grauiora negotia Ecclesiæ diiudicanda cogebant Concilia nationalia Episcoporum Italiae, quibus Conciliis intererant quidem Cardinales Presbyteri, sed tamen primus locus Episcoporum erat. Id cognosci potest ex tomis Conciliorum, vbi plurima inueniuntur Concilia Romana, siue Lateranensia, celebrata ab anno Domini CCC. ad DCCC.

Quocirca non erat ratio, cur eo tempore Cardinales Presbyteri Episcopis anteponerentur, cum eo tempore non minus, immò magis Pontificem iuuarent in Ecclesia vniuersali regenda Episcopi, quàm Cardinales. At postea creuerunt negotia Ecclesiæ Romanæ, præsertim cum accessisset principatus temporalis, tempore Pipini & Caroli Magni: proinde egebat summus Pontifex Consiliariorum ope multò sæpius, quàm antea. Neque poterat tam sæpe conuocare Concilia Episcoporum, quàm necesse erat; Concilia enim vix tertio quoque anno cogi poterant, Pontifex autem quolibet anno sæpius egebat consilio. Itaque vsu docente, & necessitate cogente his postremis annis sexcentis vel septingentis cœperunt paulatim omitti Concilia Episcopalia, & res tota redigi ad senatum Cardinalium. Potuisse autem hoc fieri, & rectè factum esse, in dubium reuocari non potest, nam non tenetur Pontifex hos potius, quàm illos in consilium adhibere.

Deinde, hac ratione multa commoda consequuta sunt. PRIMUM, quòd habeat nunc summus Pontifex senatum in promptu, ita vt possit etiam singulis diebus, si velit, de rebus grauissimis deliberare. ALTERVM, quòd hoc fiat sine detrimento Ecclesiarum particularium. Nec enim possent Concilia Episcoporum sæpe cogi sine detrimento Ecclesiarum,

rum, quibus absentia Pastorum pernicioſa eſt. TERTIUM, quòd habeat Conſiliarios magis inſtructos, & exercitatoſ, cùm hæc ſola & aſſiduè tractent: facta autem legitimè hæc mutatione Concilij Pontificij ab Episcopis & Cardinalibus ad ſolos Cardinales; mirum eſſe non debet, ſi etiam facta eſt mutatio dignitatum.

Sed placet, ad finem huius loci repugnantiam verborum Caluini in extrema diſputatione cap. 7. lib. 4. Inſtitut. annotare. Nam in ult. §. miratur Cardinalium amplitudinem: *Nefcio, inquit, qui factum ſit, ſi ita ſubito in tantam amplitudinem emerſerint.* Et mox infra: *Nunc adeò mutata ſors eſt, ſi facti ſint Regum & Caſarum cognati. Nec dubium eſt, quin ſua cum ſuo capite ſenſim creuerint, donec ad hoc dignitatis faſtigium euecti fuerunt.* Hæc ille. Qui tamen continuò ſubiungit contrarium: *Impleri, inquit, in illis oportuit quod de talibus ait Malachias; Vos receſſiſtis de ſua, & offendere feciſtis in lege plurimos; propterea ecce ego dedi vos contemptibiles & viles omni populo.* At quomodo, quaſo, iſta cohærent, ut in ſummum faſtigium amplitudinis creuerint Cardinales, ita ut Regum ac Caſarum cognati facti ſint, & tamen contemptibiles ac viles euaserint omni populo? Sed de hiſ ſatis.

CAPVT XVII.

De Chorepiscopis.

DIXIMVS de diſtinctione & officio Clericorum eorum, qui etiam hoc tempore locum ſuum habent in Eccleſia; nunc addendum viſum eſt aliquid de Chorepiscopis, quorum nomen & officium olim in vſu erat, nunc autem penè interuiſſe videtur.

Igitur Chorepiscopi dicebãtur olim Presbyteri quidam, qui in pagis, aut oppidulis curam animarum gerebant loco Episcoporum, ut nunc ferè Parochi faciunt. Dicebantur autem Chorepiscopi, vel, ut Damasus indicat in epistola 3. quaſi villarum Episcopi. nam *χορη* Græcè oppidum ac regionem ſignificat: vel potius, ut Concilium Neocaſarienſe canone decimo tertio, & Antiochenum canone 8. docent, quaſi